

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ : « Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ»

Εισηγήση : Σκοταράς Νίκος
Σχολ. Σύμβουλος ΠΕ12
Διδάκτωρ Ε.Μ.Π.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αφορμή για το θέμα που θα προσπαθήσω να αναπτύξω, προέρχεται από εμπειρία έξι ετών ως αναβαθμολογητής σε γραπτά προαγωγικών εξετάσεων από πολλές περιοχές της Ελλάδας.

Αρκετές φορές δεν μπορούσα να καταλάβω τι ακριβώς ζητούσε ο συνάδελφος. Ορισμένες φορές η απάντηση «απλωνόταν » σε έξι σελίδες του σχολικού βιβλίου, χωρίς να διευκρινίζεται ότι ζητάει μία περίληψη των σημαντικών σημείων. Άλλες φορές, η ερώτηση μπορούσε να απαντηθεί σε δύο ή τρία διαφορετικά σημεία του βιβλίου που είχαν διαφορετική προσέγγιση για το ερώτημα, χωρίς πάλι να διευκρινίζεται ότι πρέπει να απαντηθεί με βάση το ένα σημείο ή το άλλο.

Τα τρία τελευταία χρόνια, μελετώντας δειγματοληπτικά τα θέματα των εξετάσεων περιόδου Μαΐου της ειδικότητάς μου, διαπίστωσα ότι υπάρχουν ακατάλληλες ερωτήσεις σε ποσοστό περίπου 35% .

Γιατί όμως το πρόβλημα αυτό έχει σήμερα ιδιαίτερη σημασία;

Σήμερα η κοινωνία, και ειδικότερα ο τομέας της εργασίας, απαιτεί από τους εργαζόμενους τόσο γνώσεις, όσο και κοινωνικές δεξιότητες. Σημαντικές κοινωνικές δεξιότητες, σύμφωνα με τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και των Η.Π.Α., είναι η υπευθυνότητα και η σαφήνεια στη γραφή και στην ομιλία. Πρέπει λοιπόν στα σχολεία μας να εκπαιδευτούν οι μαθητές και σ' αυτές τις δεξιότητες.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Ξεκινώντας το κύριο μέρος της εισήγησής μου θα σας περιγράψω δύο «σχολικά περιστατικά», που δεν είναι καθόλου σπάνια.

Περιστατικό πρώτο:

Είναι Μάιος, περίοδος εξετάσεων. Σε κάποιο σχολείο, οι μαθητές περιμένουν στην αίθουσα τα θέματα Φυσικής στα οποία θα εξεταστούν. Ορισμένοι είναι ήρεμοι, άλλοι ανήσυχοι, άλλοι προβληματισμένοι, άλλοι αδιάφοροι. Μετά από λίγο παρουσιάζεται ο συνάδελφος και τους δίνει τα θέματα. Πριν περάσουν 2-3 λεπτά εμφανίζονται κάποια υψωμένα χέρια.

« Κύριε, Κύριε».

Στην ερώτηση 2 να γράψουμε και τον τύπο και τον ορισμό ή μόνο τον ορισμό;

Να περιγράψουμε το πείραμα;

Αν γράψουμε μόνο τον τύπο, θα πάρουμε άριστα στο ερώτημα αυτό;

Περιστατικό δεύτερο:

Ο συνάδελφος μπαίνει σε μία τάξη και αρχίζει τη διδασκαλία του :

Σήμερα θα μιλήσουμε για την ιστορία του αεροπλάνου. Αναφέρεται λοιπόν στις πρώτες απόπειρες του ανθρώπου να «πετάξει» , στους αδελφούς Ράιτ που ονομάζονται «πατέρες τους αεροπλάνου», στη συσχέτιση της κίνησης των πουλιών και εντόμων με το αεροπλάνο, στον τρόπο επίλυσης ορισμένων βασικών προβλημάτων στην εξέλιξη του αεροπλάνου, στις δυνατότητες που έδωσε στον άνθρωπο, και εκεί τελειώνει.

Αρχίζοντας την αξιολόγηση, στο τέλος της ώρας, ρωτάει ένα μαθητή:

«Κώστα, τι γνωρίζεις για το αεροπλάνο;»

Του Κώστα του αρέσουν πολύ τα αεροπλάνα. Αγοράζει ειδικά περιοδικά. Μάλιστα έχει αδυναμία στα Μιράζ. Ο Κώστας απαντάει:

«Το αεροπλάνο είναι ένα σύγχρονο μέσο μεταφοράς, αλλά και ένα τέλειο όπλο. Τα Μιράζ είναι τα καλύτερα αεροπλάνα. Έχουν ...τόσο βάρος, αναπτύσσουν ...τόση ταχύτητα , μπορούν να μεταφέρουν ...τόσο βάρος, έχουν την τάδε επιχειρησιακή ικανότητα, είναι εξοπλισμένα με σύγχρονα μηχανήματα κ.λ.π.»

Ο συνάδελφος μένει για λίγο αμήχανος.

Σκέπτεται: «Μπράβο Κώστα, ξέρεις περισσότερα από μένα» . Αμέσως μετά διερωτάται:«Όμως αυτά που είπα πριν, μπορεί να μου τα περιγράψει; Τα έχει κατανοήσει; Τι βαθμό να του βάλω;»

Τα δύο παραπάνω περιστατικά δεν είναι σπάνια. Είναι συνηθισμένο, νομίζω, αμέσως μετά την εκφώνηση των θεμάτων (ή το μοίρασμα των φωτοτυπιών με τα θέματα), να παρουσιάζεται το φαινόμενο των πολλών διευκρινιστικών ερωτήσεων από τους μαθητές. Βέβαια ορισμένες φορές το κάνουν σκόπιμα (δημιουργία αναταραχής κ.λ.π) , αλλά τις περισσότερες φορές οι ερωτήσεις πραγματικά είναι ασαφείς. Επίσης συνηθισμένο είναι το φαινόμενο, οι απαντήσεις που παίρνουμε σε ερωτήσεις μας, να μην είναι αυτές που περιμένουμε.

Ας έρθουμε τώρα σε ένα εντελώς συγκεκριμένο, πραγματικό παράδειγμα. Προαγωγικές εξετάσεις Β΄ Γυμνασίου.

Μάθημα: Μαθηματικά

Ζήτημα πρώτο: Τι γνωρίζετε για τη συνάρτηση $y = ax + b$;

Οι σελίδες 171 έως 175 αναφέρονται στη γραμμική συνάρτηση $y = ax + b$.

Τι ακριβώς ζητείται απ' αυτή την ερώτηση; Να γραφούν όλα όσα αναφέρονται στο βιβλίο; Το παράδειγμα με το ελατήριο ,τα έντονα γράμματα, οι εφαρμογές; Μόνο τα έντονα γράμματα; Κανείς δε γνωρίζει. Το σίγουρο είναι ότι είναι λάθος διατυπωμένη η ερώτηση. Είναι ασαφής. Αντ' αυτής της ερώτησης, μπορούσαν να διατυπωθούν οι ακόλουθες σαφείς ερωτήσεις:

1. Τι είδους γραμμή παριστάνει η γραφική παράσταση της συνάρτησης $y = ax + b$;

(Απάντηση: Ευθεία.)

2. Σε ποιο σημείο η γραμμή αυτή τέμνει τον άξονα yy' ;

(Απάντηση : στο σημείο $(0,β)$)

3. Τι σχέση έχει με τη γραφική παράσταση της συνάρτησης $y=ax$;
(Απάντηση: τα έντονα γράμματα)

Από τα παραπάνω είναι νομίζω φανερό το πρόβλημα, που εντοπίζεται κύρια στη σαφήνεια των ερωτήσεων.

Φυσικά δεν αρκεί μόνο οι ερωτήσεις να είναι σαφώς διατυπωμένες. Πρέπει να έχουν και άλλα χαρακτηριστικά, όπως π.χ να αξιολογούν αν οι μαθητές κατέχουν τις γνώσεις και δεξιότητες που αναφέρονται στα αντίστοιχα Π . Σ.

Αυτό όμως είναι ένα θέμα που δεν αφορά την σημερινή εισήγηση, επειδή ο Δ/ντής ως εκπ/κός κάποιας ειδικότητας, δεν μπορεί να εκφέρει συμβουλευτική γνώμη για θέματα εκτός ειδικότητας.

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Στη σωστή διατύπωση ερωτήσεων σημαντικό ρόλο παίζει η χρησιμοποίηση κατάλληλων ρημάτων.

Κατάλληλα ρήματα για τη διατύπωση ερωτήσεων :

1. Το ρήμα **γνωρίζω** είναι εντελώς ακατάλληλο. Η κλασική ερώτηση: «τι γνωρίζετε ...» είναι σαφές, από τα παραδείγματα που προανάφερα, ότι δεν μπορεί να αξιολογηθεί.
2. Κατάλληλα ρήματα που πρέπει να χρησιμοποιούνται ανά κατηγορία γνωστικής περιοχής για μια σαφή διατύπωση ερωτήσεων είναι:

- ερωτήσεις γνώσης:

περιγράφω, ορίζω, απαριθμώ , αναγνωρίζω, διατυπώνω, γράφω.

- Ερωτήσεις κατανόησης:

Εκφράζω, διακρίνω, μετατρέπω, ερμηνεύω, συμπεραίνω, προβλέπω.

- Ερωτήσεις εφαρμογής:

Υπολογίζω, εκτελώ, εφαρμόζω, τροποποιώ.

- Ερωτήσεις ανάλυσης:

Διακρίνω, ταξινομώ, υποδιαιρώ.

- Ερωτήσεις σύνθεσης:

Συνθέτω, ολοκληρώνω, σχεδιάζω, δημιουργώ, συνδυάζω.

- Ερωτήσεις αξιολόγησης:

Εκτιμώ, συγκρίνω, κρίνω, αξιολογώ, αποφασίζω.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ Δ/ΝΤΗ ΣΤΗ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Ο Δ/ντής της σχολικής μονάδας:

1. Αρχικά πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά τη σχετική νομοθεσία π.χ Π.Δ 86/01, Π.Δ 26/02, Π.Δ 80/03 περί αξιολόγησης των μαθητών Ενιαίου Λυκείου.

2. Στο σύλλογο των διδασκόντων (πριν από τις εξετάσεις περιόδου Μαΐου) πρέπει να αναφερθεί:

α) στην παραπάνω σχετική νομοθεσία και να την κοινοποιήσει στους εκπ/κούς, ιδιαίτερα στους νέους.

β) στην αναλυτική παρουσίαση, εάν είναι δυνατόν σε κάθε μάθημα σε συνεργασία με εκπ/κούς, αστόχων και ακατάλληλων θεμάτων, όπως επίσης και ορθά διατυπωμένων θεμάτων.

γ) να εντοπίσει την ακαταλληλότητα της έκφρασης «τι γνωρίζετε...»που δυστυχώς χρησιμοποιείται πολύ συχνά, επειδή όπως προαναφέρθηκε είναι ακατάλληλη, δεν μπορεί να αξιολογηθεί.

δ) να δώσει στους συναδέλφους φωτοτυπία με τα κατάλληλα ρήματα, που πρέπει να χρησιμοποιούνται στις ερωτήσεις.

ε) να εξηγήσει ότι ο συνεισηγητής πρέπει να μελετήσει καλά τα θέματα, μισή ώρα πριν από την έναρξη των εξετάσεων και να βοηθήσει ουσιαστικά τον κύριο εισηγητή, ώστε τα θέματα να είναι σαφή.

στ) όταν τα θέματα έρθουν στον Δ/ντή, αυτός πρέπει να ελέγξει αν είναι σύμφωνα με τα Προεδρικά Διατάγματα, ως προς τη δομή τους, αλλά και να ρωτήσει τους εισηγητές αν είναι μέσα από την εξεταστέα ύλη του μαθήματος, αν είναι ισομοιρασμένα, αν καλύπτουν βασικούς στόχους του μαθήματος, αν είναι αυξανόμενης δυσκολίας και αν είναι σαφή.

Εάν ισχύουν όλα τα παραπάνω, πρέπει, όταν τα θέματα ανακοινωθούν στους μαθητές να μην υπάρχουν διευκρινιστικές ερωτήσεις.

Να μην υπάρχει ούτε ένα χέρι υψωμένο και, αν υπάρξει, πρέπει να απαντάμε : **Τα θέματα είναι σαφή** και πραγματικά να είναι.

Η διαδικασία αυτή δεν είναι εύκολη, θα έλεγα ότι είναι δύσκολη και απαιτεί ιδιαίτερη προσπάθεια τόσο από τους εκπ/κούς όσο και από το Δ/ντή. Πρέπει όμως, κατά τη γνώμη μου, να γίνει προσπάθεια επειδή μια τέτοια διαδικασία, είναι σίγουρο εκτός των άλλων, ότι θα βοηθήσει τους μαθητές να αποκτήσουν υπευθυνότητα και σαφήνεια στην ομιλία και τη γραφή τους, που όπως προαναφέραμε είναι δεξιότητες που ζητούνται στην αγορά εργασίας.

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.